

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

1. ПРОБЛЕМ ИСТРАЖИВАЊА

Образовањем полиције као система свака држава остварује један од најзначајнијих државних и друштвених циљева – безбедност уставом утврђеног поретка и безбедност својих грађана. Полицијски систем своју функцију остварује извршавањем одређених послова и задатака из своје законом одређене надлежности.

Разноврсност послова и задатака савремене полиције и њихова истовремена усмереност на интересе свих грађана и читавог друштва, као и висок степен неизвесности и непредвидивости настајања и развоја безбедносних појава и догађаја указује на комплексност услова у којима полицијски систем функционише. Опстанак, текуће деловање и развој полицијског система умногоме зависи од квалитета одлука које се у њему доносе. У оквиру полицијске организације одлуке се доносе свакодневно на различитим организацијским нивоима (стратегијски, координирајући и оперативни) и могу бити различите општости (опште, посебне, конкретне) и садржаја (основне, диспунске, помоћне, рутинске).

Процес доношења одлука у полицијској организацији најчешће није једноставан. Одлуке се често морају доносити под утицајем фактора који су делимично или у потпуности изван контроле доносиоца одлуке, често се не располаже подацима о природи проблема и могућим решењима за њега и сл. Ако се има у виду да од тих одлука не зависи само квалитет обављања полицијских послова, већ и остваривање слобода и права грађана, а некада и очување људских живота, очигледан је притисак којем су изложени полицијски службеници током свакодневног обављања својих послова.

За решавање сваког проблема потребно је располагати са поузданим информацијама о његовим карактеристикама, посебно о узроцима његовог настајања и начина испољавања, односно последицама које изазива. Дакле, први и незамењив услов за доношење квалитетне одлуке је поседовање информација о проблему који је предмет одлучивања. За доносиоце одлуке од изузетног је значаја да те информације буду поуздане, тј. да одражавају право стање објекта, појава и процеса на које се односе и то у датом времену. У вези с тим, треба имати у виду да је полицијска делатност незамислива без благовременог и потпуног прикупљања свих безбедносно релевантних података. У том смислу припадници полиције се свакодневно ангажују на прикупљању података неопходних за вршење послова из њихове надлежности. Прикупљени подаци се систематизују и класификују, односно аналитички обрађују како би се обезбедила њихова ефикасна употребљивост.

Ако се пође од тога да је спречавање, откривање и расветљавање кривичних дела, прекршаја и других деликата један од основних садржаја полицијске функције, јасно је зашто се информације о начинима на који се ови догађаји манифестују, њиховим просторним, временским и другим карактеристикама прикупљају и анализирају још од тренутка када је настала прва модерна полицијска организација. Нарочито, још је почетком 19. века у Енглеској Роберт Пил (*Sir Robert Peel*) захтевао да се подаци о криминалитету прикупљају и обрађују, како би се јавност информисала о стању криминалитета, али и ефикасније употребљавали полицијски ресурси. Данас, развој информационе технологије умногоме је унапредио технологију прикупљања и обраде података чији крајњи резултат – аналитичка информација – постаје битан чинилац ефикасног полицијског деловања. Дакле, развој информационе технологије

истакао је значај аналитичке информације, чиме су се учврстили темељи нове дисциплине – анализе криминалитета (crime analysis).

Ако се узме у обзир чињеница да 80% информација има геопросторну одредницу, повезивање локација са људима и догађајима постаје све више, а то нам омогућава развој науке и технике, моћно оружје у разумевању, анализи и управљању светом у коме живимо. То је од нарочитог значаја за полицијску организацију. Практично све што полиција ради везано је за неку адресу, односно локацију. Сваки позив за полицијском интервенцијом, излазак на место догађаја, има одговарајућу геопросторну одредницу. Тако, када се кривично дело изврши, оно се дешава на одређеном месту у геопростору. Да би дошло до извршења кривичног дела учинилац и објекат напада, по правилу, морају извесно време бити на истом месту. Неколико фактора, попут доступности објекта напада или једноставне географске погодности места, утичу на то где и када ће се учинилац кривичног дела одлучити да изврши кривично дело. Такође, ако се пође од тога да је кривично дело пре свега производ људског понашања, онда је и разумљиво зашто дистрибуција кривичних дела у геопростору није случајна. Дакле, разумевање где и зашто се врше кривична дела може унапредити активности које се предузимају у циљу супротстављања криминалитету.

Полиција је давно уочила значај геопросторне компоненте криминалитета и обележавала места извршења кривичних дела на зидним картама града. Са отприлике 300-400 догађаја, колико се у просеку дневно деси у неком већем граду, тешко је имати праву слику свих дневних дешавања. Наиме, сви догађаји се евидентирају, при чему је из текстуалног „пописа“ локација на којима су се ти догађаји догодили тешко изводити аналитичке закључке и уочавати (не)правилности у њиховим дешавањима (нарочито оне геопросторног карактера). Полазећи од старог правила да „слика вреди више од хиљаду речи“, картографски приказ криминалитета је „попис“ догађаја, при чему је често довољан један поглед како би он пренео своју садржину.

Анализа геопросторне дистрибуције криминалитета и других деликата од значаја за рад полиције може да доведе до информација потребних за изналажење и примену најефикаснијих мера, чиме се може умањити проценат неуспеха и погрешних закључака као и непотребна расипања, често оскудних, полицијских ресурса. Такође, она може да помогне у тражењу одговора на питање зашто су одређени геопростори угрожени одређеном врстом кривичних дела, односно да укаже на узроке и услове криминала и да иницира сачињавање превентивних програма.

Мапирање криминалитета је битан чинилац ефикасности рада сваке полицијске организације. Оно не постоји само за себе, већ је део ширег процеса анализе криминалитета и има значајну улогу у скоро сваком од типова анализе криминалитета. Оно може бити моћно средство у рукама полицијског аналитичара које може пружити драгоцену помоћ полицијским службеницима приликом процене ситуације, припреме и доношења одлуке и праћења њене реализације, извештавања и анализе извршења задатка, односно предузетих мера и радњи. На тај начин мапирање криминалитета постаје битан чинилац одлучивања на свима нивоима полицијске организације – од полицајца позорника, па до највиших руководилаца полицијске организације. Имајући у виду претходно наведено, оправдано се може поставити питање **какав је значај мапирање криминалитета за доношење одлука у полицији?**